СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 250. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 4-го грудня 1942. No. 250. Jersey City, N. J., Friday, December 4, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЯПОНСЬКІ ВТРАТИ ПЯТЬ РАЗІВ БІЛЬШІ ВІД АМЕРИКАНСЬКИХ, КАЖЕ НАКС

НЮ ЙОРК. — На конґресі представників воєнного промислу, що отсе відбувається в готелі Валдорф-Асторія в Ню Йорку, серед інших бесідників виголосив промову секретар фльоти, Френк Накс. В своїй промові Накс сказав, що Америка дотепер не зле веде війну. Бо вона понесла далеко менші втрати від Японії. Японські втрати, на загал, пять разів більші від американських. Америка втратила дотепер 50,000 в убитих, загублених і важко ранених. Зате Японія втратила 250,000. З того числа 37,000 втратила японська фльота. Це число уявляє собою десять відсотків цілого персоналу японської фльоти. Америка втратила лише один відсоток персоналу в фльоті. Американська фльота, говорив Накс, хоч в Перл Гарбор зазнала тяжких втрат, тепер ті втрати надолужила до тої міри, що є нині сильнішою, ніж була перед вибухом війни. Проте Накс підкресляв, що найважніша боротьба ще перед нами, а не за нами. — На тім конґресі промовляв також конґресмен Мас, що є тепер полковником при маринарці і недавно вернув з фронту на Тихім океані. Мас говорив, що Америка мусить змінити свою стратеґію і головну увагу звернути проти Японії. Бо колиб Америка навіть виграла війну в Европі, то вона ту війну програє, коли не розгромить Японії. На тихім океані Америка має важніші інтереси, ніж на Атлянтійськім, говорив він.

ОПТИМІЗМ ЖУРИТЬ НЕЛСОНА.

ВАШИНҐТОН. — Голова ради воєнної продукції, Доналд Нелсон, заявив, що його журить надмірний оптимізм, в який попадає велика частина американських промисловців, внаслідок перемог, що в нинішних часах їх відносять американські і союзні сили. Багато промисловців, говорив Нелсон, вже зачинає думати про мирове вирібництво, бо, за їх обрахунками, війна вже скоро скінчиться. Війна ще буде довго тривати, говорив він, і треба далі напружено працювати для воєнних зусиль.

ПРЕМІЄР СІКОРСКІ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — До Вашинґтону прибув польський преміє Владислав Сікорскі. Він матиме розмову з президентом Рузвелтом. Сікорскі журналістам заявив, що теперішних перемог союзників не треба уважати за рішальні. Вони ще не виграли війни. Війна ще буде довго тривати, хоч вона тепер стала на шлях, що цілком певно мусить довести до перемоги союзників. Але Гітлер ще укріпиться в Европі і звідтам буде до останнього оборонятись. Сікорскі висказував побоювання, щоб союзники з Гітлером не заключали передчасного миру, бо це булаб програ.

СЕКРЕТНА ЗБРОЯ.

НЮ ЙОРК. — На нарадах машинових інжинірів, що відбувається в готелі Астор, ґенерал постачання Кемпбел заявив, що Америка має чимало тайної зброї, що здивує світ. Вона має такі знамениті типи літаків, від котрих „зжахнуться ангели", говорив він. Деякі типи тих літаків вже є на фронті. Інші в стадії масової продукції. Також Америка має знамениті повзи, що відповідають усім мріям вояка. Німеччина ні Японія ніяк не можуть дорівнати Америці на полі будування зброї, говорив він.

ВІДНОШЕННЯ ДО ДАРЛЯНА НЕЗМІННЕ.

ВАШИНҐТОН. — Вашинґтонські офіційні кола заявили, що їх відношення до Дарляна є далі незмінне, себто, з ним числяться, бо він має силу, а його не признають політичним провідником французів, бо це справа самих французів. Вони мають сами вирішити, яких провідників вони бажають. Секретар Гол заявив, що тепер треба забути про політику, а думати воєнними поняттями, щоб тим заощадити крови і дати змогу збройним силам віднести найкращі перемоги. — Президент Рузвелт запросив сина адмірала Дарляна, котрий хорує на діточий параліж, до відомої американської лічниці в Вормс Спрінґс, Джорджія, котра займається лікуванням цеї недуги. — Американські компетентні кола думають, що Дарлян в Північній Африці має дійсну силу, а також його впливи є великі внутрі Франції. Він себе уважає заступником Петена, котрий тепер є увязнений німцями.

НАРАДИ МІЖ А.Ф.П. І К.О.П.

ВАШИНҐТОН. — Дводневні наради між представниками Американської Федерації Праці і Конґресу Промислової Орґанізацій довели до того, що уложено пропозицію, аби на час війни обі робітничі фракції заперестали між собою боротьбу й не наїздили взаїмно на ті фабрики і ті промислові підприємства, в котрих одна з тих фракцій має перевагу. Це був би перший крок до замирення між обома фракціями. Але та ухвала ще мусить бути одобрена центральними тілами обох фракцій.

Суспільне Обезпечення — Ключ до Світового Миру

НЮ ЙОРК. — В Америці під сю пору гостить канадійський премієр, МекКензі Кінґ. Американське товариство паломників влаштовувало йому гостинний банкет, в готелі Плаза, в Ню Йорку. На банкеті МекКензі Кінґ виголосив промову, в котрій порушив справу повоєнного успокоєння людей. Він говорив, що люди по цілім світі значно успокояться, коли дістануть гарантію суспільної опіки і обезпечення. В тому напрямку суспільного обезпечення повинні працювати внутрі краю всі уряди, а також для тої цілі вони повинні навязувати найтіснішу співпрацю з іншими краями. Він порушував також справу війни і перестерігав, що ми ще не виграли війни, а найтяжчі зусилля ще стоять перед нами. По війні, продовжав він, всі суспільні устрої мусять бути оперті на пошані до закону і на свободі кожної одиниці зокрема. „Націоналізм", говорив він, „є найсильнішою суспільною струєю, промисловість є найсильнішою економічною струєю. Коли люди мають бути дійсно вільні обі ті струї мусять служити людям, а не заставляти людей служити собі".

БОЇ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — На Ґвадалканалі час до часу вивязуються сильні бої між американськими і японськими силами. В останній сутичці американці вбили 51 японських вояків, а сами зазнали лише два поранення. Замітне те, що деякі японські відорвані частини блукають по нетрах і хоч можуть приставати до своїх головних сил і до своїх баз, цього не роблять. Вони блукають не відлюддю. Американські знавці кажуть, що це ті частини, котрі зазнали поразки з рук американців. Тепер головні сили їх не хочуть приняти до себе і вони немов дикі звірі блукають по лісі. Але проте вони не піддаються і треба їх винищувати до останнього. Кілька днів раніше американці заскочили також більшу ґрупу японців і вбили з них 70. — На Новій Ґвінеї ведуться завзяті бої за Буну і Ґону. Японці пробували висадити там поміч, але американці не допустили. Завдавши кільком кораблям великі шкоди, вони змусили ті кораблі завертати. При тім американці зістрілили 21 японських літаків.

Американські Летуни Відграють в Тунісі Головну Ролю

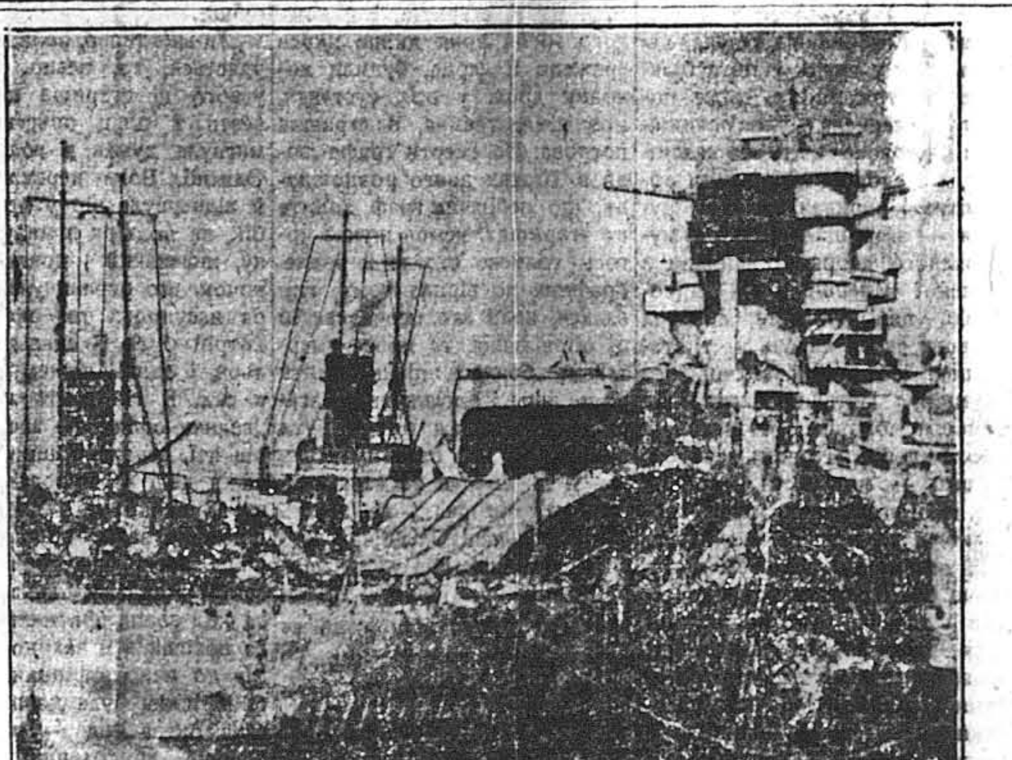
КАЇРО (Єгипет). — Бізерта і Туніс, на які аліянтські війська зосередотчили тепер в Північній Африці головну увагу, є бомбардовані без перестанку головно американськими летунами. Німці пробували відбити наступаючі аліянтські сили проти-наступом, але хоч уперто наступали і понесли поважні втрати, нічого не зискали і мусіли відступити до своїх давних оборонних ліній. Головна боротьба ведеться ще далі в повітрі. Головний наступ зачнеться незабаром, як тільки надійдуть Аліянтам свіжі сили. Найгірше приходиться американцям поборювати транспортові труднощі.

„ЗВИЧАЙНІ ЛЮДИ" ВТРАТИЛИ ВІРУ В ГІТЛЕРА

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Так є тепер з німецьким народом, згідно з тим, що кажуть у Швеції люди, що прибули з Німеччини. Вони розповідають про важке життя і брак найконечніших засобів до життя. Це так є з „звичайним чоловіком". Але в тому самому часі, говорять між собою ті „звичайні люди", Гітлер не є між вояками на фронті, де зима і холод, а живе в своїй величавій палаті в Берхтесґаден, любуючись славними образами, що їх вивіз з французьких музеїв.

ДИСКУТУЮТЬ НАД СОЦІЯЛЬНИМ ПЛЯНОМ БЕВЕРИДЖА

ЛОНДОН. — Люди розкуповують тексти проекту соціяльного обезпечення, що його предложив британському парляментови сер Вилйем Беверидж. Одні, як можна було передбачити, добачують у тому величезний поступ, а є і такі, що кажуть, що це ще погіршить той стан, який є тепер. Та знамене є те, що як тільки проголошено текст цього проекту, шери асекураційних компаній значно впали в ціні на біржі.

ЗБОМБАРДОВАНИЙ.—Знята з близька світлина показує французький боєвий корабель „Жан Барт", котрий стоїть тепер у Касаблянці, мароканському порті (в Африці). Його залога ставила опір американській окупації, і аліянтська артилерія мусіла його заставити не опиратися. Світлина показує знищення від бомбардування. Направо куля пробила в боці корабля величезну діру, а сила розриву бомби покривила грубезні сталеві плити чердаку, гейби вони були з тонкої дошки.

АЛІЯНТІВ ЖДЕ ПО ВІЙНІ ВЕЛИЧЕЗНЕ ЗАВДАННЯ, КАЖЕ ІДЕН

ЛОНДОН. — Прийдеться побороти незвичайні труднощі, далеко більші ніж ті, що були по першій світовій війні, щоб довести світ до нормальних відносин, казав в палаті послів Антоні Іден, британський міністер заграничних справ. Ось те завдання буде спочивати в першу чергу на таких аліянтських державах: Злучені Держави Америки, Велика Британія, Росія і Китай. Вони, казав Іден, мусять обеднатись, щоб повзяти однакові рішення. А найважніше: мусять поставити силу, що пильнувалаб, щоб їхні рішення були виконані. У тій міжнародній силі вони мусять бути заступлені на початку, а пізніше то це вже не буде таке важне. Іден говорив ще про те, що треба „знищити фальшивих божків", як теж висміяв „поголоски", що Британія не зможе по війні працювати разом з комуністичною Росією.

МУСОЛІНІ ЗАГОВОРИВ ПО ДОВГІЙ ПЕРЕРВІ.

БЕРН (Швайцарія). — Відносини в Італії мусять бути дуже погані, коли по кількох місяцях цілковитої мовчанки італійський диктатор, премієр Беніто Мусоліні, хоч хворий, а мусів стати перед мікрофон і говорити до італійців через півтора години, намагаючись переконувати їх, що вони не гірші як англійці й росіяни і можуть витерпіти бомбардовання та інші воєнні нещастя. Мусоліні здав теж „звіт" з дотеперішньої війни. Казав, що на протязі 30 місяців війни Італія втратила 397,196 вояків, з чого є 232,778 полонених, 42,235 вбитих, 88,470 ранених, а 33,713 пропавших, яких треба зачислити до вбитих. Казав теж що Італія втратила 162 воєнних кораблів, загальної поємности 227,182 тон. Та не згадав, скільки затоплено з торговельної фльоти. Далі говорив ще про бомбардування. І так в таких містах як Генуя, Турин, Медіолян і Савона знищено 18,747 домів, а з населення було 1,876 вбитих, а 3,331 ранених.

Найбільше озлоблений на Америку і през. Рузвелта.

Вправді Мусоліні не щадив слів, щоб опоганити Британію чи британського премієра Чорчила, але найбільше виступав проти американської участи у війні, зокрема проти президента Рузвелта, вважаючи його властивим виновником „світової війни".

Стоїть при Німеччині й заповідає вигру.

Кінчив свою промову тим, що німці й італійці щораз „краще себе розуміють", та що Італія разом з Німеччиною і Японією віднесуть кінцеву перемогу. Це виходило дещо слабше, бо Мусоліні остерігав, що якщо це не станеться, то пропаде „фашистівська революція, даремною стане етіопська війна, та теж даремною буде і горожанська війна в Еспанії". Виправдував теж Японію за її підступний напад на Америку, а щодо Росії казав, що „нема ніякого сумніву, який там буде кінець".

ЛЯВАЛЬ ДАЛІ ПЕРЕГОВОРЮЄ З БЕРЛІНОМ.

БЕРН. — Виходить, що націстівська влада ще таки хоче задержати про око маршала Петена і Ляваля ніби при владі в Віші, щоб таким чином успокоювати французький нарід. Це малоб ніби означати, що ніщо не змінилось, відколи німці окупували цілу Францію. Ось тому мав поїхати Ляваль, голова уряду, до Берліна, щоб там переговорити справу змін в кабінеті. Кажуть, що розмови ідуть про творення французького леґіону, що боровсяб разом з Німеччиною проти Британії й Америки. А можливо навіть і про творення „нової армії", яка булаб створена на взір „синіх сорочок", себто французьких фашистівських орґанізацій Жака Доріотта, що є за ще більшу співпрацю з німцями ніж сам Ляваль. Замітне те, що Берлін хоче, щоб французька влада перенеслась з Віші до Парижа, а Петен і Ляваль тому противні.

РОЗСТРІЛЯЛИ ЧЕРЕЗ „ПОМИЛКУ"!

БЕРН. — В місті Діжон, в Франції, німці розстріляли яких 40 закладників за те, що не видано того, хто вбив німецького офіцира. Усіх закладників взято 100. Потім виявилось, що місто не винувате. Націстівська влада звернула грошеву кару в сумі 10 мільйонів франків, та життя розстріляних закладників пропало.

ПЕТЕН МАЄ ПОПИРАТИ ДАРЛЯНА.

ЛОНДОН. — Американський кореспондент, що щойно вернув з Північної Африки, де говорив з американськими військовими авторитетами, каже, що між ними панує загальне переконання, що маршал Петен дав згоду на ту адміністрацію, яку встановив адмірал Дарлян в Північній Африці. Далі кажеться, що Дарлян співпрацює дійсно щиро з Аліянтами, хоч говорячи про Аліянтів, згадує тільки „Америку та інших", а поминає Анґлію, а це за те, що знищила французьку флвоту в Мер ель Кебір, чого він не може забути.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІТАЛІЇ — ВІЗ І ПЕРЕВІЗ

Один з найважніших уступів останньої промови британського премієра звертається відкрито й вповні конкретною пропозицією на адресу італійського народу. Заговорив Чорчил про Італію, малюючи образ зростаючої кампанії Обєднаних Держав проти держав Осі в Европі. Показував, що вимоги скорочення конфлікту диктують скріплення й загострення аліянтської кампанії, на всіх фронтах. Між іншим кажуть вони теж бити зо щораз більшою силою по Північній Африці, що лежить коло самого порога Італії; по північній Італії, осідку італійського военного промислу; та по південній Італії, що має важні для военних фльот бази. Тому від дальшого тривання війни італійці можуть ждати лише дальших жертв і утрат, як це вони знають зо знищення великих міст: Генуї, Туріна й Міляну, зо забрання в полон 300,000 вояків і сотки генералів.

Далі Чорчил сказав на адресу італійців: Це залежить від італійського 40-міліонового народу, чи він хоче аби це страхіття навістило їх край. Чорчил заявив тут, що він уважає одну людину відповідальною за це все лихо, що спадає на Італію. Цим чоловіком є Мусоліні, божевільний плянами імперіяльної слави, жадний перемог і добичі, напаслива від довгого виконування необмеженої влади. Він не слухав ніяких розумних порад поміркування. Він думав, що настала догідна хвиля добитися здійснення своїх мрій ударом у спину Британії й Франції. Та нині його імперія пропала. Край находиться в аґонії.

За цими словами, доля італійців залежить від самих італійців, Чорчил сказав їм, що вони можуть покінчити війну, а зробити це можуть, як вони позбудуться божевільного Мусолінія й режиму, ним створеного, і панування його нацистичних союзників.

Як можна припустити, Чорчил не говорив своїх слів на вітер, себто на пускав він у світ гарних фраз, не маючи найменших даних на можливість такого зворотy, за який він заявився. Британія певно має дані, що в Італії панує сильне невдоволення з Мусолінія й з цілого фашистівського режиму. Різні чутки про невдоволення королівської родини, церкви, ґенералів і соціялістів потверджують це достаточно.

Одначе, чи витвориться з цього невдоволення якась ефективна акція, і то начас, аби ще врятувати італійців від дальших терпінь, не відомо. Що ні Мусоліні й його чорно-сорочкові громили не зречуться добровільно влади, це певна річ; того роду супрапатріоти лишень на словах готові всім жертвувати для рідного краю, а на ділі ні одної крихітки влади не зречуться, хочби цим мали врятувати 40 міліонів свого народу. Зрештою, якби хотіли, то й тоді на це їм не дозволилиб їх союзники. Іншими словами, італійці можуть цього доконати лише революційним способом. Чи осталося в італійському народі досить революційного духа на такий рішучий крок, чи вспіє він себе врятувати скорим актом, покаже вже недалека будучність.

Допоможіть Урядови: Купуйте Бонди!

Уся американська преса розписалась широко про нові бонди, видані державною скарбницею. Є вони короткореченцеві, як і на довший час. Та як в одному, так і в другому випадку приносять відсотки, які треба вважати в таких часах як теперішні — добрими, себто доброю інвестицією з фінансового боку. Очевидно, що теж і певною! Бож тільки подумати: Колиб хто сумнівався в фінансове зобовязання нашої держави, то яке інше є для нього кращою ґарантією? І коли в Америці булаб непевною державна ґарантія, то де в світі є яка друга держава, що моглаб хоч приблизно дати кращу ґарантію?

Не думаємо, що є між нами хтось, що сумнівається в таку ґарантію нашої державної скарбниці, але підносимо ці справи тому, щоби для кожного стало ясним, що інвестувати гроші в державні бонди — є розумна господарка. І то не тільки з боку особистого, але й загального.

Наша держава не мусілаб апелювати до поодиноких громадян і переконувати їх, що їм треба купувати державні бонди. Вона моглаб цілком добре розпродати ті бонди, можливо з певним опустом, ріжним великим фінансовим інституціям, банкам, тощо. А вони сьогодня не є в стані діставати такі проценти від своїх капіталів, що їх дає держава тим, що купують державні бонди. Ось тому вони розхопилиб ті бонди навіть без ніяких опустів, чи інших зисків, а булиб вдоволені з того проценту, що їм дає держава. Та саме цього державна скарбниця не хоче.

Наша держава хоче осягнути ще іншу ціль, коли думає зібрати дещо гроша від громадян. Це робить вона на те, щоб громадяни тих грошей не розтрачували. Зокрема, щоб не кидались надто багато купувати, бо таким чином вони підносять ціну на товари, а тим самим знижують вартість доляра і спричиняють інфляцію, до якої уряд не хоче допустити. А на інфляції втратив би кожний!

Знову по війні треба буде багато готового гроша. Тоді навіть треба буде купувати, щоб підносити відновлену цивільну продукцію та не допускати до безробіття. Треба буде дати працю міліонам людей, що вернуть з війська. А ту працю вони дістануть, коли буде збут на плоди цеї праці, себто на виготовлені ними товари.

Ось це є ті причини, що заставляють міліони американців виконувати патріотичну працю і допомогати урядови в розпродажі державних бондів. **В грудні мусить державна скарбниця дістати девять біліонів долярів.** Щоб таке сталось, а воно мусить статись, треба кожному з нас додатково купити державний бонд відповідно до нашої фінансової спроможности. **Ми є у війні, з якої є тільки один вихід:** цілковита наша перемога. В наступнім році та війна коштуватиме Злучені Держави 84 біліони долярів. Титулом податків збиремо 24 біліони долярів, а 60 біліонів треба дістати при помочі позичок. І то позичок від — громадянства. Від кожного з нас, бо тільки таким чином скористає держава і скористаємо ми всі. Отже не зволікаймо, а **інвестуймо наш зароблений чи заощаджений гріш в такий спосіб, як нам доражує сама держава.** Тільки таким способом зможемо ми вивязатись якслід і з наших военних обовязків супроти наших союзників, яким ми мусимо помагати.

Зміни в Суспільнім Устрою

За змінами в суспільних устроях нашого краю, чи інших країв, що мають відбутися по війні, треба кожному громадянинові слідкувати, бо в нинішню пору це найважніша справа. Від ясного погляду на ту справу залежить, чи даний громадянин піддержить її, чи ні. Чи віддасть в рішальний момент голос на одного провідника, що заступає такі погляди, чи на другого, що заступає інші. Цей рішальний момент може прийти скорше, або пізніше.

До певної міри сталі зміни в суспільнім устрою відбуваються вже сьогодня. Тому треба за ними слідкувати, щоб не зробити помилки. Остаточно не дуже важко, чи буде такий устрій, чи сякий, коли люди справді того устрою хочуть. Але траґедія повстане тоді, коли люди з темноти і з неосвідомлення піддержать лихих провідників і дістануть такий устрій, котрий їм не по душі.

Устрій, котрого не люблять люди, щоб вдержатись при владі, звичайно впроваджує в життя морди, терор, розстріли. З правлячого сідла ніхто не хоче злазити. Щоб оправдати свої звірські вчинки, деспоти звичайно говорять, що — „люди нині не розуміють чого вони хочуть, але завтра вони це зрозуміють і оцінять". Вслід за тим в деспотичній системі зачинається витереблювати тих людей, що не хочуть „зрозуміти" даного режиму; далі йде нахабна аґітація і суспільне „перевиховання" широких мас і тих, що підростають.

До найважнішої справи, довкола котрої нині відбувається дискусія в Америці, належить справа соціялізації приватного майна і перебрання того майна під державний заряд. Передвоєнна економічна кріза до певної міри підорвала повагу серед людей до старої системи, згірдливо називаної комуністами і соціялістами „капіталістичною". Депресія виказала недомагання цеї системи, бо серед загального багатства залишала багато людей в бідноті і нужді. Кличі, що „треба знести приватну власність, і перебрати усе майно, або бодай майно великих економічних підприємств, в державні руки", набирали чимраз більшої сили. Ті кличі і нині дуже сильні. Бо молоді покоління, які ще пару літ тому шлялись вулицями в погоні за роботою, а які нині в фронтових лініях обороняють краю і тої „капіталістичної системи", мають скритий страх, що по закінченні війни і по осягненні перемоги вони повернуть до дому і там знов застануть велике безробіття і знов прийдеться їм обтовкувати вулиці в погоні за якою небудь працею.

Тому реформ у нашім економічнім житті дійсно потрібно. Але яких реформ? Чи таких, які проголошують крайні соціялісти, себто цілковитого знесення приватної власности, віддачі заряду національного майна в руки уряду, й поставлення цілого поступу людей на матеріялістичній засаді, себто на засаді, що матерія, вигоди тіла, дочасні уподобання і приємности людей — це найвища ціль, котру треба собі в житті ставити? — На це питання повинен шукати відповіди кожний громадянин, без огляду на його освіту та на його суспільний рівень. Бо, як це показалось в інших краях, те питання, коли впроваджене в життя, відібється на кожнім, починаючи від хлопця, що чистить черевики, до президента якоїсь великої фінансової інституції. Всі люди на цім світі без огляду на їх суспільний рівень, мають певні задушевні бажання, певні місії.

Друге питання, над котрим теж кожний повинен собі клопотати голову, є це, чи справді знесення приватної вартости і віддача всего майна під заряд держави, зрівнає економічні нерівности і наситить матеріяльними потребами кожного в однаковій мірі? — Вже з експериментів переведених в інших краях зокрема в Совєтах, виходить, що ні. Економічна нужда, побіч економічних розкошів, існує навіть в тих краях, що перевели в себе скрайний соціялізм. Також всеціла адміністрація уряду національним майном не піднесла матеріяльно краю, а подекуди створила ще більший брак в споживанні щоденних продуктів, ніж був давніше.

Приватна власність підсичує підприємчивість, викликує до проводу найздібніших до даної роботи одиниць. Коли в котрійсь системі дозволено поодиноким особам переводити ріжні економічні плянування і опісля користуватись здобутками тих плянувань, то навіть небагатий чоловік, що в дану хвилину може знаходитись без одного сотика в кишені, своїм умом і своєю працею може створити якусь економічну інституцію і нею збагатити себе самого, як теж інших громадян. На тій засаді росла економічна сила Америки і це завдяки тому капіталістичному устроєви Америка стала такою багатою, а робітники найкраще платні на цілім світі. Це той капіталістичний устрій, створив таку систему, що нас, еміґрантів з Европи, приманювала до себе.

Коли уряд перебирає заряд майном в свої руки, він мусить вбити приватну ініціятиву, а з бігом часу, навіть вбити справедливий і ужиточний добір людей на дані становища в національній господарці.

Правда, дехто може оспорювати, чи під зарядом уряду добір людей потерпить. Деякі галузи народнього господарства вже давно були в руках уряду ріжних країв, і на нім вони не потерпіли. Це правда. Але ті галузи не в кожнім краю під зарядом уряду однаково добре розвивались. Відомий є польський експеримент з так званим „етатизмом", себто з удержавленням ріжних фабрик: майже всі фабрики в конкуренції з приватними фабриками стали неоплатними і мусіли закриватись.

Державні господарські підприємства добре розвиваються лише в тих народів, що мають високу культуру і цивілізацію, та глибокі засади моралі в суспільних і господарських зносинах. Але там, де є висока культура і глибока суспільна мораль, там також приватні підприємства дуже добре розвиваються. Вони навіть краще розвиваються ніж державні. Американські залізниці, на приклад, є найтанші і найсправніші на світі, хоч знаходяться в приватних руках. Ніхто не відважиться твердити, що в державнім заряді ті залізниці сталиб ще кращі і ще дешевші. За те не один побоюється, що під державним зарядом ціни на переїзд моглиб подорожіти. Нюйорські підземні залізниці подвоїли своє домагання, щоб добитись піднесення ціни за переїзд з хвилиною, як перейшли під міський заряд.

Ця засада ділає всюди. Там, де є людська особиста підприємчивість, там справи ростуть вгору, поправляються і життя поступає вперед. Коли ту підприємчивість підкосити, підприємство починає вянути і починає обертатись за піддержкою від загалу, бо само на власних ногах не може встояти.

Та бувають й такі випадки, в котрих приватна підприємчивість не хоче себе проявити, хоч її дуже потрібно. На приклад, потрібно нераз таких залізничих сіток, або таких шляхів, чи каналів, котрі поодиноким людям не принесуть зисків, а котрі дуже потрібні для загалу, для цілої нації. П р и в а т н а підприємчивість держиться осторонь. Бо ніхто свідомо не хоче йти на особисту страту. Тоді, безперечно, держава повинна взятись за діло і при помочі зібраних з загалу грошей це перевести.

Але до найважніших причин, чому кожний громадянин повинен застановлятись над тими справами, належить те, що удержавлення всего майна, має склонність робити з людей невільників. Коли хтось контролює хлібом, їдою, іншого чоловіка, то він є теж всевладним паном іншого. Комуністи запевняють, що уряд буде добрим, ласкавим і справедливим паном. Можливо. Але серед давних полудневих плянтаторів також було чимало ласкавих і справедливих панів, проте їхні чорні раби таки були рабами. Вони перестали бути рабами щойно тоді, коли перестали бути власністю плянтатора і коли могли в пошукуванні за хлібом перейти від одного плянтатора до другого.

І те саме в національній господарці: коли людина, хоч би убога, має право покинути одну працю і перейти до другої, третьої, четвертої — вона остаточно дібється такої ціни і такого становища, на котре заслугує. Але, зрозуміло лише в тім випадку, коли тої праці є подостатком. Бо коли праці взагалі нема, а людина ходить від одної фабрики до другої і нігде її не наймають, то тоді і засада приватної підприємчивости та особистої свободи ніщо собою не уявляють.

Знайти вихід з тих небезпек досить важко. Але вихід мусить бути. По переможнім закінченні війни уряд Америки буде впроваджувати реформи, які заховалиб добрі прикмети приватної ініціятиви, а усувалиб лихі, що проявляються в безробітті і депресії. В тих реформах воля широкого загалу повинна відгравати першорядну ролю. А та воля буде корисна і впливова, коли вона буде оперта на добрім освідомленні загалу.

БРАК МЯСА.

НЮ ЙОРК. — В достовірних колах говорять, що цеї зими дасться відчути ще гостріший брак мяса в Ню Йорку, ніж це було минулого літа. Вже тепер багато мясарень не має волового, вепрового і телячого мяса.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

7)

Тоді сальон ґрафині наповнявся шумом молодих голосів, сміхом і жартами, димом сигар і атмосферою ріжних перфум, котрих уживали ті „д о б р е   в и х о в а н і" молоді люди — бо, звісно, тільки з такими й товаришував молодий ґраф Адась Торський. До пізної ночі пили чай, грали в карти або вели широкі розмови. Пані Олімпія була одинока жінка в тім товаристві, та все таки чулася у своїм елементі, чулася між рівними собі, віддихала душею після того ненастанного пригноблення, в котрому плило її життя. Правда, спосіб життя сина був для неї джерелом незлічених прикростей і турбот, та в молодій, веселій кумпанії вона забувала про все і вдячна була синові за ту розривку.

Ось і нині вона надіється тих гостей. Адась учора сам приїжджав із фільварку ще вранці. Вчора по обіді він поїхав до Львова, а сьогодні к обідови має вернутися з кумпанією. Пообідають на фільварку, де Адась оце перший рік трібував сам завідувати господарством і провадити адміністрацію, — а після обіду зайдуть на чайок до двора. Та пані Олімпії бажалося подати гостям замісць голого чайку — каву, і ось вона замовила в пахтяра, що орендував двірське поле враз із худобою й торгував молоком у Львові, достаточну порцію сметанки. Знаючи добре, що ані на Параску, ані на Гадину не можна було спуститися, вона, убравшися якмога швидше й замкнувши свою спальню, вийшла з сіней на подвіря, щоб самій усього доглянути.

— Ах, якже тут чудесно! — мимоволі вирвалося з її уст, і вона глибоко відітхнула, захапуючи у груди якмога більше повітря. Чисте, свіже повітря насичене було пахощами липового цвіту та жасміну, що здоровими кущами обплітав і вкривав сумовиті руїни — згарища панського мурованого двора. Вийшовши з сіней і заперши двері за собою, пані Олімпія поперед усього звернула очи на ті згарища. По старій звичці, без сумніву. Пятнацять літ, від смерти чоловіка, оті згарища його двора стояли перед її очима — понурі та непривітні, як її згадки про ґрафа Торського, та при тім невідступні, незнищимі. Якоюсь маґічною силою тягли вони до себе її очи. Не було на світі місця, котреб вона так гаряче, завзято ненавиділа, як оті згарища. Аджеж тут безсердечний тиран мучив і катував її довгі-довгі літа! Тут убито її молодість, потоптано її красу, скалічено її душу, затроєно серце й думки! А отже пані Олімпія не могла перейти подвіря, вулиці, саду, алеї, щоб із кожного місця не озирнутися на ті згарища. І з кожного місця вони дивно якось вражали її серце, будили холодну дрож у всіх суставах, мов німа, таємна, а страшна погроза. По смерти ґрафа люди в Торках довго розповідали, що небіжчик-ґраф ходить по згарищах, немов шукає чогось, голосно стогне й ридає. Ґрафиня не вірила тому, гнівалася, коли хто передавав їй ці оповідання, та проте смертельно боялася ніччю вийти на подвіря і поглянути на згарища. Чи малаж би це бути правда? Чи мав би її мучитель іще й по смерти не давати їй спокою? Не раз і не десять збиралася пані Олімпія усунути ті згарища. Раз уже навіть робітники були наняті. Та все якась несподівана пригода не давала виконати цей замір. То жнива наглі випали, то буря робітників розігнала, а потім град збіжжя витовк і гроші, відложені на випрятання згарищ, ішли на іншу ціль. Немов якась фатальність висіла над ними, змушувала паню Олімпію жити під ненастанним враженням цеї ненависної руїни.

„Та вже тепер, коли мій плян удасться, то, певно, поперед усього ці згарища кажу вивезти й пляц очистити", — мигнула думка в голові пані Олімпії. Вона перехрестилася й відвернула зір у противний бік, на подвіря в малу офіцину, низенький і довгий будиночок, що ограничував подвіря насупроти тої офіцини, в котрій була її спальня й сальон, і одним кінцем вганявся в сад. В тій самій лінії, що „велика офіцина", але окремо від неї, стояла обширна стайня, а далі — мурована возівня. Будинки ті з двох боків обграничували обширне подвіря, перерізане повперек високим дощаним парканом, що на схід сонця притикав до вугла возівні, а к заходови добігав до малої офіцини. Та що та офіцина була довша і вбігала ще в сад — очевидно, пізніше збудованим помешканням, зложеним із двох невеликих покоїв.

(Дальше буде).

Цензурні Інструкції

Цензурове бюро видало вказівки, яких добровільно повинні придержуватись газетярі, радієві заповідачі та інші, що займаються збиранням та дальшим поширюванням новин. В часі війни, говорить згадане бюро, не можна подавати всіх новин друком, чи через радіо, бо з того відразу скористав би ворог. Тому бюро старається сортувати певні новини і випускати в світ лише такі, котрі не можуть ворогови принести ніякої користи. Бюро співпрацює тісно з іншими урядовими департаментами, тому воно є в найкращій можности знати, що може принести ворогови користь, а що не може. Під тим оглядом посторонні цивільні люди, котрі в імя свободи слова протестують проти цензури, повинні повинуватись бюрови і не робити вчинків, котрі шкодять краеви.

Та це ще не значить, що цензурове бюро задумує замкнути уста американській пресі, чи американським радіям, коли ходить про критику на адресу уряду і його політики. Ні, американська система навіть підчас війни вповні придержується свободи слова і залишає громадянам право дискутування і критики ріжних заряджень уряду. Цензурове бюро запроваджено лише на те, щоби спинювати новини, котрі можуть помогти ворогови. Бож цього ні один льояльний громадянин собі не бажає.

Поміщуючи в газеті, чи виголошуючи через радіо, якунебудь новину, говорить цензурове бюро, кожний чоловік повинен собі завдати питання, чи ця новина придаласяб йому, якщоб він був ворогом? Коли на це питання даний чоловік не знайде виразної відповіди, то він краще зробить, коли цю новинку залишить. Лише у випадку, коли є в нього повне переконання, що даної новинки ворогови не потрібно, може він ту новинку далі передавати.

Для інформації бюро подає такі випадки, в котрих новини будуть ворогови корисні: Рух війська. Не можна друкувати, що, наприклад, через якесь місто переїздили певні військові частини й вони удавались на таку то і таку стацію, чи до такої то пристані. Бо ворог відразу з такої маленької новинки скомбінує собі цілу історію. Звичайний громадянин з даної новинки не викомбінує нічого. Але коли дану ніби маленьку новинку дістануть у свої руки експерти, то вони відразу вгадають, про що ходить. До того треба додати і це, що таких маленьких новинок може назбиратись більше, бо газетяр з кожного міста може час до часу зробити таку помилку. У висліді ворог дістане повний образ даних мілітарних подій. З тих подій він може розкрити цілий плян, а ще далі може придумати засоби, якби той плян обернути в нівець. Тому про рух війська, а навіть згадки про перебування даних вояків в такій чи сякій частині Америки, або світу, є небезпечні. Треба поступати з ними осторожно.

Те саме відноситься до руху кораблів. З кораблями треба бути ще обережнішими. Бо чужі шпигуни за рухом кораблів дуже пильно слідкують. Опісля вони передають ті вістки далі і вкінці ворожі субмарини засідають на даний корабель. Затопити корабля, це велика добича для ворога.

Обережно треба говорити теж про краєві укріплені місця, ріжні форти, прибережні фортифікації, протилетунські оборони і т. п. Бо ворог, знаючи де є укріплені точки, а де слабі місця, зрозуміло, буде нападати на слабі місця, а уникати сильних. Також треба мовчати про ефективність ворожої зброї. Бо коли ворог дізнається, що його дана зброя заподіяла десь велику шкоду, то він буде частіше уживати тої зброї. Коли ж довідається, що його зброя не була добра, то він старатиметься ту зброю змінити. Незнання для ворога це найприкріша для нього справа. Також не можна говорити про шкоди, заподіяні ворогови на широкім морі. Бо коли, наприклад, десь затоплено ворожу субмарину, то ворог, не знаючи про те затоплення, не пробує залатати прірви і післати туди нову субмарину. Нераз довший час дана околиця є вільна від субмарин, бо ворог не знає, що всі його субмарини винищені. Кожна новина про те ворогови помагає орієнтуватись в положенні.

Не можна також подавати інформацій про промисл, з винятком тих, що їх подає уряд. Бо в американськім промислі діється багато цікавих речей. Американські інжинири будують все нові, або уліпшують старі роди зброї. Ворог дав би великі гроші, щоб довідатись про ті нові уліпшення. Знаючи про ті уліпшення, він міг би заздалегідь запобігти небезпеці. Поява на фронті нових позвів, котрі мають прикмети з якими ворог в дану хвилю не годен собі дати ради, нераз коштує ворога тяжких втрат, а навіть прогри великої битви. Не можна теж писати, з винятком того, що подає уряд, про розміщення промислу. Бо ворог, знаючи де розміщений промисл, знатиме, який найкращий плян уложити, щоб той промисл нищити. Далі, не вільно писати про недомагання промислу, та його слабі місця, бо ворог зачне ще більше ударяти в ті слабі місця, пробуючи спаралізувати промисл.

Не вільно подавати звісток про погоду. Бо кліматичні струї вандрують по певних стверджених шляхах. Знаючи, яка погода в ріжних частинах Америки, ворог може з певною точністю обчислити, в котрім місци океану буде мряка, дощ, чи ясна погода. Відповідно до того будуть вандрувати його кораблі, субмарини, та літаки. Не вільно теж подавати ріжних фотографій, чи мап, що мають якийнебудь стратегічний характер і якенебудь відношення до війни. Бо ворожі експерти можуть зробити ужиток навіть зо споминдо дуже „невинної" фотографії.

Вкінці не вільно пускати в світ ріжних поголосок. Бо найчастіше ворог сам пускає ріжні поголоски, котрі мають за завдання викликати внутрі краю заколот, або пригноблений настрій, і т. п. Деколи ворог пускає дану поголоску, щоб по тім, як нарід на ту поголоску реагує, вгадати, чи воно дійсно так? Дуже часто ворог каламутить настрій в даному краєви, щоб заставити урядові чинники до спростування чогось і виказання дійсного стану речей. Тим ворожим вісткам треба опиратись і в їх обличчі заховувати повний спокій. Зокрема треба задержувати повний спокій відносно потягнень заграничної політики даного краю. Бо програ на дипломатичнім полі може нераз бути дошкульніша, від прогри на мілітарнім фронті. Маючи це на увазі, треба з довірям відноситись до потягнень уряду, знаючи, що він є в посіданні всіх новин, і поступить так, як для краю найкорисніше.

Як сказано, Америка не бажає в себе цензури навіть підчас війни. Демократичний устрій Америки стоїть на становищі, що держава, це є власність всіх людей, тому кожний чоловік повинен цікавитись тою справою і висказувати на її життя свої думки. Але ті думки не повинні шкодити цілости. Для регулювання новин і для вказання, що може буде шкідливе, а що ні, основано цензурове бюро. Воно укладає засади і подає вказівки, але залишає їх добрій волі всіх газетярів та радієвих заповідачів, щоб ті, коли виконують свою роботу, цього придержувались.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українська Федерація на допомогу Америки.

Українська Федерація стейту Мишіген в Дітройті чимраз більше активізується в праці допомоги воєнним зусиллям Америки. Як центральне тіло українських організацій Дітройту і околиці гуртує коло себе біля 40 ріжних товариств, клюбів, відділів У. Н. Союзу, У. Р. Союзу, Нар. Помочі, відділів Союзу Українок, українські парохії, українські доми та інші чисто світські чи релігійні огрупування. Представники українських організацій зі своїм предсідником адв. Іваном Панчуком сходяться на означені збори, вирішують солідно важні справи і не питаючися один одного про їх політичні погляди чи віроісповідання, а всі завзято працюють для виграння цеї війни нашою Америкою.

Укр. Фед. через свої організації переспровадила лише частинно реєстрацію воєнних бондів закуплених українцями в Дітройт, де підсумок виказав на суму около пів міліона долярів українці купили воєнних бондів в Дітройт. На останніх зборах представники українських організацій дали до відома Укр. Фед., що вони вислали около 500 пакунків різдвяних дарунків українським воякам, які служать в ріжних корпусах озброєних сил Америки. Для гуманітарної допомоги т. зв. Вор Чест (WAR CHEST), що проголошено в Дітройт від 26. жовтня до 12. листопаду, У. Ф. виявила велику активність, щоби вложити до цієї добродійної скарбниці як найбільший дар від українців в Дітройт. Досі вже зібрано і віддано 1,500 долярів, але збірка дальше продовжається. У. Ф. має своє офіціяльне представництво у комітеті Вор Чест.

В неділю, 1-го листопаду заходами У. Ф. відсвятковано Листопадове Свято в Кес Гай Скул авдиторії, сполучене з цивільною обороною і збіркою на Вор Чест. Дрібна збірка і більші датки за посвідками принесли тисячу долярів на самім святі. Листопадове Свято кромі успішної збірки на Вор Чест піднесло українців на вищий щабель культури та поширило наш престіж серед американців.

Укр. Нац. Хор „Думка", під управою свого здібного дириґента гр. Івана Атаманця як завсіди так на цім святі продовжав дальше свій триюмфальний похід української пісні. Молодечий Діточий Хор під управою талановитої пані Степанії Андрусевич теж вивязався у виступі добре. Говорили визначні американці. Губернатор стейту Мишіген М. Вен Веґонір, секретар стейтовий Г. Келій, голова від американської організації ЮСО Джордж Пірот і містоголова від комітету Вор Чест п. Г. Турел. Від українців промовляли п. М. Шустакевич, уповажнений У. Ф. до реєстрації бондів закуплених українцями в Дітройт, і п. Ів. Дячун вибраний У. Ф. головою від збірки фондів на Вор Чест.

Тому, що п. Антін Глинка, посол до домініяльного канадійського парляменту в Отаві, не міг скористати зі запрошення Укр. Федерації і виголосити головний реферат на Листопадовім Святі, його місце мусів заступити предсідник У. Ф., адв. Ів. Панчук. В своїм рефераті адв. І. Панчук вказав на велике значення Листопадового Свята, його історичний акт, що стався тому 24 роки, коли була заснована Зах. Укр. Нар. Республика, як замаяв український прапор на ратуші у Львові, зазначуючи історичне право українців на державу незалежність. Дальше покликувався адв. Ів. Панчук на Атлантийський Чартер, накреслений през. Рузвелтом і премієром Вел. Британії В. Чорчілем, та радіову промову Вендела Вилкого, де він говорив, що Індія повинна мати незалежність, та що всі інші народи повинні бути вільні. Закінчуючи свою промову адв. І. Панчук сказав так: „Ми не позволимо жадним окупантам втоптати в своїх границях українську націю. Будемо боротися разом з Америкою проти кровавої націстівської диктатури на Україні, за світ вільних народів, за вільну Европу, в котрій має повстати вільна Україна". Публика нагородила його довготривалими оплесками.

Листопадове Свято було отворене американським гимном а закінчилося українським гимном.

Заходами Укр. Федерації, а при повній участи Укр. Нац. Хору „Думка" під диріґентурою гр. І. Атаманця, приготовано історичну драму на 5-ть дій, написану М. Л. Кропивницьким в перерібці з поеми Тараса Шевченка „Невольник", котру вже раз ставлено в неділю, 15-го листопаду в Укр. Роб. Домі в Норт Дітройт з великим артистичним і матеріяльним успіхом. Цю саму драму будуть грати ще два рази в груднi цього року, раз в Укр. Нар. Домі при Мартин вул., а другий раз в Українській Хаті в Гемтремк. Дохід зі всіх трьох вистав призначений на фонд Вор Чест-у.

Віримо, що українське патріотичне громадянство Дітройту й околиці вірне своєю присутністю ту імпрезу в обох згаданих місцях. По-перше, що штука в теперішний час дуже популярна, бо відсвіжує нашу память про українське козацтво, яке боролось ще в 17-тім століттю за волю України, а друге й те, що особи, які беруть участь в тій штуці, не уступають у нічім добірним артистам, а третє, що дохід з тих вистав іде на таку благородну ціль як Вор Чест.

Нажаль я не знаю імен всіх учасників в драмі „Невольник" і тому не можу вичислити окремих осіб, що так вдучно відограли вже раз свої ролі. Не тільки окремі соля і дуети хористів випали досить барвно, але цілий Укр. Нац. Хор „Думка" прямо полонював глядачів своїм вилозвучним співом. Поза пятьма властивими піснями хор відспівав ще 11 пречудних українських пісень. По кожній пісні публика нагороджувала дириґента і співаків рясними оплесками.

Орхестра під управою пані Ст. Андрусевич приграпвала чудово. Штукою управляв старий досвідчений режісер Павло Провальний. Він рівнож грав ролю старого батька-козака. Танцями управляв молодий гром. Гр. Коломиєць, котрого молодші танцюристи виконали кілька українських народних танців, вдатно витинали підківками в такт батога, а відтак в присюди і струнко піскакували вибренькуючи шабельками „Запорозький Герць".

Адже коли перший раз штука випала так знаменито то других два рази вона безпеєчно відіграється ще ліпше. Треба нам чим більше цінити наші імпрези тепер хоч би й тому, що в них в більшости бере вже участь тут роджена наша молодь.

В. Союзовець.

РАНЕНІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДОМІВ.—Департамент війни оповістив, що 8 офіцирів і 107 вояків, ранених у Північній Африці, перевезено через океан і поміщено в шпиталі Волтера Ріда в Вашинґтоні. На світлині: нутро одного зо шпитальних вояків.

КАРНЕҐІ, ПА.

Листопадове Свято.

В неділю, 22-го листопаду, відбулося в Карнеґі Листопадове Свято, яке влаштувала українська парохія св. Петра і Павла при співучасти всіх товариств, братств, сестриць і членів Українсько-Американського Горожанського Клюбу.

По Службі Божій о. Маріян Кучер, парох, відслужив парастас над символічною могилою за душі поляглих Борців-Героїв, які полягли за Волю Америки і України. Могилу прибрали молоді хлопці Володимир Б. Кучер і Іван Масляний, а про квіття і вінець на трираменний хрест подбали парохіянки як: Петрина Венґрин, Параскевія Панько і Евфрозина Роман.

Вечером відбувся концерт. Програмою проводив о. М. Кучер.

Вступне слово було виголошене о. парохом, а зміст його був такий: Перший Листопад 1918 року — це історичний день для українців-галичан, бо того дня, по довгих літах неволі, замаяв на ратуші міста Львова український жовто-синій прапор, Львів став столичним містом західньої України. Щоби вдержать Львів, много народа-стрілецтва впало та пролляло свою кров. Львів впав, та духом не впав український народ. Він по геройськи боронив кожної пяди землі і під навалою противника мусів податися за річку Збруч з піснею на устах: „Ще вернуться Стрільці Січовії.."

Не намарно пролляли стрільці кров, не намарно сіріють стрілецькі могили на правім і великім лівім березі Збруча, бо той народ, який боронив своєї землі і зросив її своєю кровю, варта волі і державности. Атлантийський Чартер славного нашого президент Ф. Д. Рузвелта гарантує кожній нації вільність, тож той чартер не помине й українського народу.

Справляючи Листопадові Свята віддаємо честь поляглим борцям та плекаємо їх ідею до волі і самостійности скривдженої України.

Концертові точки виконав парохіяльний хор і шкільна дітвора під проводом учителя п. Василя Львівського. Дуже всім сподобалися відспівані найменшими дітьми пісні при ритмічних вправах.

Святочний реферат виголосив п. Степан Фік. Він змалював „Славні Листопадові Дні", а опісля грімке гасло стрілецтва: „Через Київ на Львів". Опісля порівнував змагання українського стрілецтва з теперішною війною, підносячи обовязки українського народу для нашої прибраної вітчини Америки. Перший Листопад, казав він, це клич українського народу: „Хочу волі, хочу вільної держави".

Реферат п. Стефана Фіка нагороджувала публика грімкими оплесками.

В часі концерту відспівали соля: п. Павло Голоден, панна Елеонора Кузишин, студентка Университету в Пітсбурґу, та панна Евгенія Капелюх. На піяні грали: панна Леся Кучер і Елеонора Патрош.

Деклямації виголосили: Олена Венґрин, Анна Жук, Маріяна Збалишин, Анна Масляна і Олена Харітон. Ще виголосив слово п. Михайло Дуткевич. Тема була: „Сумні Листопадові Дні". Бесідник казав: по смутку наступає радість, так і по сумних Листопадових Днях прийдуть радісні дні для українського народу. Святочне Слово було виголошене щиро, а публика була ним захоплена.

В часі концерту переведено збірку. Весь дохід призначений на закупно різдвяних дарунків для вояків-парохіян, які служать тепер в армії Злучених Держав Америки. Є їх тепер 215.

При кінці концерту промовляли ще о. М. Кучер і п. Іван Корба, предсідник громади, що дякували за участь у святі.

Концерт почато і закінчено відспіванням американських гимнів, а опісля відспівано: Ще не вмерла Україна.

Присутні розійшлися підбадьорені на дусі з надією на краще завтра.

Василь Копко.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

WILKES-BARRE, PA. — The St. John Baptist Society, Branch 223, will hold its **yearly meeting** Sunday, Dec. 6, 1942, at St. Peter & Paul Ukrainian Church Hall, 637 N. River St., W.-B., Pa., after High Mass. Mr. John Barnas urges all members to attend for some very important matters to be discused. The Fin. Secty. Theo. Hrynikin urges all members to be paid in full on their monthly dues or they will be suspended. — John Hrencecin, Rec. Secty.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Два повідомлення.

I.

Заходом Філії Союзу Українок Америки уряджується Український Святий Вечір дня 17. січня вечером в Укр. Народнім Домі при Мартин вулиці і Мішіген евеню. Повідомляється про це український загал міста Дітройту і околиці та проситься наші організації не уряджувати жадних підприємств в цей день.

Половина доходу іде на Народний Дім, а друга на інші добродійні цілі.

ЗА ФІЛІЮ С. У. А. в ДІТРОЙТ:

Марія Сена, голова.

II.

Заходом Української Ґрупи Америк. Червоного Хреста отворено бюро пошукування наших рідних в Европі. В кожний вівторок від години 11-тої рано до 2-гої пополудні наша представниця, панна Мирослава Левандовська, буде в головній кватирі Червоного Хреста в Дітройт при E. JEFFERSON і DUBOIS улиці та уділюватиме питаючим усяких інформацій. Проситься наших громадян користати з цеї нагоди та зголошуватись особисто в цій справі під повище згадану адресу.

Заряд Укр. Ґрупи Ам. Ч. Хреста в Дітройті.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

9)

г) Примінне мистецтво.

Під примінним мистецтвом розуміємо зостосовання мистецьких осягів малярства, ґрафіки чи різьбарства при виробдюванні предметів щоденного вжитку. Примінювання мистецтва при виробі предметів щоденного вжитку є доказом піднесення естетичного рівеня ширших кругів населення, а тим самим їх духової культрук. Коли для людини не є байдужною річю, чи в її хаті висить ярмарочна погана репродукція чи мистецький оригінал, або хоч мистецька копія образу, коли їй не байдужним, чи на стіні висить мистецький килим чи фабричний карпет з пестрими барвами, чи в миснику стоїть стандаровий фабричний виріб порцеляни чи мистецько споряджена копія, тоді немає найменшого сумніву, що культурний рівень тої людини, тої рідні, а й цілої верстви населення стоїть високо. Людина з невиробленими почуваннями правдивої естетики властиво не заслугує на назву культурної людини.

Мистецька атмосфера, що в останніх літах захоплювала доволі широкі шари західної вітки українського народу витворила запотребування предметів примінного мистецтва. Ринок їх збуту причинявся до розбудови варстатів примінного мистецтва.

Мистецька творчість графіків та малярів найшла вдячне поле — піднести на вищий мистецький рівень та надати оригінальности та вищої вартости українському килимови, предметови стародавної української народної творчости. На Східній Україні заслуги на тім полі положив Сергій Колос, директор Мистецького Інституту в Києві. Введення нових взорів всеціло одначе опертих на народних мотивах, естетичне вичуття кольорів ... все то створило з Мистецького Київського Інституту установу, що влила в ту ділянку народнього мистецтва нові свіжі соки. Праця одначе Мистецького Інституту була можлива так довго, як довго українське народне життя користало на Східній Україні зі зглядної свободи. Колиж інститутови насильно накинено стави предметом аґітки прим. полтавський килим з „аґітаційними лозунґами", тоді його творчість затрачує мистецький характер.

В Галичині заслуги около поширення мистецької тканини положила кооператива „Гуцульське Мистецтво" в Косові під проводом Куриленка та приватна українська вирібня килимів Хамули в Глинянах. З тими двома підприємствами співпрацювала ціла низка мистців, ґрафіків як О. Кульчицька, П. Ковжун, Р. Лісовський, Я. Музикова, П. Холодний Мол., С. Гординський та інші, які поставили український килим на вижину артистичної тканини світової міри. Через це надали вони й хаті українського інтеліґента не тільки народний, але також естетичний характер.

Примінення мистецької ґрафіки до українського керамічного виробництва піднесено його мистецький рівень, збогачуючи народні, часто вже надто утерті взори, в нову скалю ґрафічного орнаменту. Вже до війни старався піднести мистецький рівень галицької народної кераміки многозаслужений архітект проф. Левинський, закладаючи фабрику мистецьких керамічних виробів, що до війни прикрашали хати української інтеліґенції. Подібну ролю сповнили на Великій Україні мистецько-керамічні школи в Миргороді; Києві та Камянці.

В часі української держави та в перших роках большевицької влади живу працю розвинули в тім напрямку межигірська керамічна школа під проводом мистців Седляра, Павленкової і Томаха. Подібна мистецька-промислова школа істнувала в Камянці на Поділлі під проводом Гаґенмейстера.

Народню гуцульську кераміку удосконалювала при співпраці українських мистців-ґрафіків теж кооператива „Гуцульське Мистецтво" в Косові та львівська фірма порцеляни Ониська. Замітні з мистецького боку зразки порцелянових сервісів проекту мистця Дядинюка та високої мистецької вартости проект дитячого сервісу укладу М. Бутовича.

Високу мистецьку вартість мають теж емалії авторства Олени Кульчицької, оперті на народних взорах, та Марії Дольницької, учениці віденської академії мистецтв. Дольницька дала вельми інтересні твори, в яких слідні східно- та західно - европейські впливи народнього мистецтва та передовсім впливи вчасного ренесансу.

Говорячи про примінне мистецтво у щоденному житті української хати, передовсім інтеліґентної хати, не треба поминути великого руху около примінення мистецьких первнів народньої творчости в ноші серед жіноцтва українських освічених верств.

Поступ наукових дослідів над ношею ріжних околиць української землі, над її ґенезою, розвоєм та станом ужитковости народніми масами, аж до останніх часів викликали серед українського інтеліґентного жіноцтва заінтересування не тільки теоретичними дослідами, але також можливістю примінити взір вишивки та матеріял народної ноші відповідно примінений до ноші української інтеліґентної жінки. Пропаґаторкою цеї ідеї стала кустош Національного Музею у Львові п. Ірена Гургула, трибуною тої ідеї став знаменито редаґований жіночий місячник „Нова Хата", виконання того пляну піднялася кооператива „Народнє Мистецтво у Львові. Кілька вистав народньої ноші у Львові та по інших більших містах Західної України викликали заінтересування народною ношею, якої походження сягає нерідко до княжих часів. Виставки жіночих костюмів, зроблених з узглядненням модерної жіночої моди та елементів народньої української творчости, спропаґували можливість зужиткування цеї мистецької цінности українського духа у практичному естетичному життi української інтеліґентної жіночої верстви. Слід признати, що вислід тих праць був надзвичайний, а західноукраїнські міста в останнім часі зароїлися від жіночих одягів, що були переконливим доказом, що український народний орнамент можна примінити до модерного фасону та модерного матеріялу жіночих костюмів. Не треба хіба додавати, що цей рух примінного народного мистецтва мав великанський виховний вплив на народні маси, які наново стали з пошаною дитивися на естетичний убір своїх батьків, що його в останнім часі стала випирати міська тендита. Цілі околиці стали вертати до давного народного убору.

9. Україньске Музейництво та його популярність.

На фронтовій стіні одного великого европейського музею відчитав я такий напис: "Mortui hic vivunt, mutui loquuntur", що по українськи значить: Мертві тут живуть, німі говорять. Музей виглядає на перший погляд, що це річ мертва, далека від життя, та тільки придатна для науковця у його студіях, або для глядача, щоб чогось навчитися. А наділі музей може стати справді трибуною, звідки мертві говорять та німі промовляють до сумління живучих, пригадуючи їм обовязок дбати за майбутнє батьківщини. На музеї не тільки як на варстати наукового досліду, але теж як на свідків минулого, що кличе сучасність до інтензивного життя, гляділо теж українське громадянство на тих землях, де ще жевріла іскорка сякої такої примітивної волі, тому запопадливо стало збирати всі сліди нашого минулого для виховання майбутніх поколінь. Теж громадянство стало запопадливо опікуватися збиранням памяток українського минулого, а передовсім памяток минулої визвольної боротьби. Не тільки в головних містах поодиноких частин України повстають центральні музеї, але цілий край покривається сіткою окружних музеїв, що стоять звичайно силами місцевих любителів української старини та меценатів української музейної справи.

(Дальше буде).

ГОЛОДНІ ЛЮДИ.—Народ Франції, що найшовся під націстичним запятком, стоїть в обличчу голоуд. На світлині: дві жінки в французькому порті Марсилії продають іґли й нитки, щоби добути який-такий гріш на закупно поживи для себе й своїх дітей.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 25. листопаду 1942. помер у 54. році життя в Лінден, Н. Дж.,

МИКОЛА ЗВАРУН,

член відділу 306 У. Н. Союзу.

Покійний походив із села Ублянки, повіт Збараж, Західна Україна. Вступив до У. Н. Союзу і до Тов. ім. Івана Франка, від. 306, в 1931. році. Покійний був добрим членом і довгий час касієром відділу. Оставив у смутку жену і 4 дітей, одного сина і 3 дочки та 2 внуків. Один син зістав забитий 7. грудня 1941 р. в Перл Гарбор, котрий був членом У. Н. Союзу.

Похорон відбувся 28. листопаду 1942. з похоронного заведення до укр. кат. церкви св. Володимира в Елізабет, а опісля на цвинтар у Лінден, Н. Дж., при участи членів, родини і знайомих.

В. Й. П.!

Андрій Андрійців, секр.

Дня 12. листопаду 1942. року померла в 49. році життя

КСЕНЯ БАЗАРНІЦЬКА,

родом із села Черемошня, повіт Золочів, Західна Україна.

Полишила в смутку мужа Луку.

Похорон відбувся в суботу з фарми White Sulphur Springs до Liberty католицького костела. Тіло Покійної поховане на католицькім цвинтарі.

В. Їй П.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФОРД СИТІ, ПА. — Річні збори Тов. Зап. Січи, від. 63, відбудуться в У. Н. Домі, в неділю, 6. грудня, в годині 1:30. Урядники і контрольори здадуть звіти за 1942; буде вибір уряду на 1943 рік. Всі члени і членкині обовязково мають бути приявні на цих річних зборах. Будемо принимати нових членів. Хто має діти, а ще не є членами Союзу, повинен вписати на цих річних зборах. — М. Яичар, секр.

ТАРЗАН, ч. 679. Смертельний противник.

Тарзан порішив боротись за свою добичу. Він мусить перший схопити антильопу, ще заки до неї добереться лев, що отсе заревів в корчах.

Миттю він скочив на дерева і по галузях опинився над головою антильопи. Звідтам він скочив на хребет звіряти і обняв його ногами.

Це не була собі маленька антильопа. Це був самець, що мав велику силу. Зрозуміло, що антильопа почала з цілої сили пручатись, пробуючи скинути з себе Тарзана.

А лев саме в ту хвилину мчався бистро по сліді антильопи, просто до місця, де Тарзан змагався зо своєю тількищо схопленою добичею.